

Ewa Garbacz, Jerzy Zub

Sandomierz. Pl. Poniatowskiego 1

Informator Archeologiczny : badania 21, 207-208

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Prace koncentrowały się w dwóch wykopach.

Pierwszy wykop założono u zbiegu ulic Ks. Witolda i Reymonta, gdzie spodziewano się odkryć studzienkę. Wskazywały na to wcześniej odkrywane drewniane rury wodociągowe w trakcie prac budowlanych. W wykopie tym nie zachowała się studzienka, zniszczona przez instalacje: elektryczną, wodociągową, kanalizacyjną i gazową. Na głębokości 110-120 cm odkryto natomiast późnośredniowieczną drewnianą rurę wodociągową o średnicy 38 cm z zachowanym miejscem połączenia jej z następną rurą za pomocą żelaznej tulejki o średnicy 10 cm, która wchodziła do środka. Eksploatowane warstwy były przemieszane i dostarczyły zabytków z XIX i XX w.

Wykop 2 usytuowano w północnej części miasta, za murem obronnym, gdzie w trakcie prac kanalizacyjnych natrafiono na średniowieczne, drewniane elementy kanału odprowadzającego wodę. Kanał o przekroju prostokątnym odkryto na długości 35 m, na głębokości 80 cm. Biegił on równoległe do murów miejskich. Konstrukcja kanału była następująca: spód stanowiły dranice o szerokości 26 cm i grubości 13 cm, boki - dranice o grubości 13 cm i wysokości 32-38 cm; strop - deski o długości 52-58 cm, które posiadały od wewnątrz nacięcia zapobiegające przesuwaniu się. Kanał na całej długości był wzmocniony drewnianymi dranicami o grubości 8-10 cm i wysokości około 52 cm, oraz drewnianymi palami wbitymi pionowo w podłoże co kilka metrów /3,5 m/ po obu bokach kanału.

Kanał na długości 15 m był w dobrym stanie, został zabezpieczony i będzie nadal spełniał swoją rolę. Na pozostałym odcinku, zostanie uzupełniony współczesnymi rurami. W obrębie znajdowały się ślady naprawy kanału cementowymi rurami z przełomu XIX i początku XX w. W wykopie odkryto również fragment następnego drewnianego kanału usytuowanego prostopadle, odprowadzającego wodę z piwnic budynków przy ulicy Reymonta i Ks. Witolda. Złaznane warstwy były przemieszane i zawierały zabytki z XIX i pocz. XX w.

Przy ul. Świerczewskiego pod numerami od 13 do 19 i Sienkiewicza odkrywano w piwnicach domów 2 średniowieczne kanały odwadniające. W piwnicach pod numerami 14, 17, 18, 19 i Sienkiewicza 2 odkryto nowożytny kamionkowe rury ułożone w miejsce średniowiecznego kanału. W domu nr 18 kamionkowa rura była w obudowie ceglanej, a pod numerem 14 pod nią znajdował się drewniany kanał o przekroju prostokątnym. Pod numerami 15 i 16 kanały były zbudowane z kamieni. Kanały odkryte w piwnicach tworzyły jednolity ciąg. Przechodziły one przez przesklepione otwory znajdujące się w fundamentach budynków. Woda spływała w kierunku północnym i kanał z piwnicy domu nr 13 przy ulicy Świerczewskiego łączył się z kanałem kamiennie-ceglany przebiegającym pod ulicą Świerczewskiego w kierunku wąskiej uliczki między budynkami nr 7 i 8.

Po naprawieniu w poszczególnych budynkach kanałów odwadniających będzie możliwe osuszenie fundamentów. Odkryte elementy średniowiecznego odwodnienia są bardzo cennym wkładem do uzupełnienia średniowiecznej historii miasta.

SANDOMIERZ
woj. tarnobrzeskie
Stanowisko Collegium Gostomianum

patrz
okres nowożytny

SANDOMIERZ
Pl. Poniatowskiego 1

Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków
w Tarnobrzegu

Badania prowadzili mgr mgr Ewa Garbacz i Jerzy Zub. Finansował Urząd Miasta w Sandomierzu. Drugi sezon badań. Kamienica mieszczadska /z XIV/XV w./.

Zakończono eksplorację wykopów: I, II i III, w których prace przzerwano w ubiegłym sezonie. Najstarszy, średniowieczny poziom reprezentuje fragment warstwy, z jednolitym materiałem ceramicznym, datowanym na XIV-XV wiek.

W wykopie III najstarszy odsłonięty poziom wyznaczają dwie XIX-wieczne warstwy budowlane. Pozostałe, odkryte w nim obiekty są śladem stopniowego wypełniania obniżenia terenu do czasów współczesnych. Wydaje się to potwierdzać dawną konfigurację terenu od wschodniej strony budynku, tzn. jego znaczny spadek w kierunku południowym.

Dotychczasowe wyniki badań wykazały, iż teren przylegający bezpośrednio do kamienicy poddany był intensywnej działalności ludzkiej i nivelacyjnej w czasach nowożytnych. Spowodowało to zniaczenie najstarszych poziomów użytkowych, a tym samym znacznie ograniczyło możliwości wyjaśnienia kwestii czasu powstania obiektu metodą archeologiczną.

Prowadzono również nadzory podczas odgruzowywania piwniczki, której jedną ze ścian bocznych /wschodnią/ odkryto w trakcie ubiegłorocznych badań. Wstępna analiza wskazuje na to, że piwnica ta nie wiązała się z pobliską kamienicą. Dostępna była schodkami wewnętrznymi z poziomu terenu zbliżonego do obecnego. W części odsłoniętej zachowane są częściowo kolebkowe sklepienia pomieszczeń. Piwniczka jest wcześniejsza od budynku gospodarczego z połowy XIX w., którego fundament posadowiony był na murach i sklepieniu piwniczki. Na obecnym etapie badań nie jest możliwe określenie czasu jej powstania /zapewna XVII-XVIII w./.

Nadzory będą kontynuowane.

SANOK
woj. krośnieńskie
ul. Zamkowa 2B

patrz
okres nowożytny

SMARDY GÓRNE, gm. Kluczbork
woj. opolskie
Stanowisko 12

patrz
okres wpływów rzymskich

SULEJÓW-PODKLASZTORZE, gm. Sulejów
woj. piotrkowskie
Stanowisko 1

PP Pracownia Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
Oddział w Łodzi

Badania prowadził mgr Janusz Pietrzak /autor sprawozdania/
przy współdziałaniu mgr. Andrzeja Bartczaka. Finansował WKZ w
Piotrkowie Tryb. Pierwszy sezon badań. Pocysterski zespół
klasztorny /XII - XIX w./.

Prace są początkiem kolejnego etapu badań mających na celu rozpoznanie całego obiektu i wiąże się ściśle z zabiegami konserwatorskimi, jakimi zostanie on poddany. W br. koncentrowały się one w południowej części zespołu poklasztorznego, tj. w rejonie kościoła i wirydarza. Wykonano tu cztery wykopy o powierzchni łącznej 55,4 m².

W wykopach I/85 i IV/85 zlokalizowanych przy północnozachodnim narożniku kościoła odsłonięto relikty przypory, dostawionej /zapewne w XVII/XVIII wieku/ do niego celem wzmocnienia konstrukcji i przeciwdziałania pękaniu murów, a rozebranej w XX wieku w trakcie prac przywracających obiektowi jego pierwotny wygląd.

Relikt ten, to w większości fundament posadowiony /podobnie jak i fundament kościoła w tym rejonie/ na płytce występującej tu skale wapiennej. Wzniesiono go ze spajanego zaprawą wapienną łamanego kamienia wapiennego z dodatkiem gruzu ceglano-ceglanego, cegły i kamieni eratycznych. Z analogicznego materiału wykonano również wypełnisko zachowanego fragmentu naziemnej partii przypory, licowanego ciosami płaskowca.

Wykopy II/85 i III/85 usytuowano w południowej części wirydarza klasztornego. Natrafiono tu na relikty muru dostawionego do znajdujących się do dziś na powierzchni /w postaci ruiny/ ścian.

SULKOWO, gm. Lubraniec
woj. wrocławskie
Stanowisko 1

Uniwersytet Łódzki
Katedra Archeologii

Badania prowadziła grupa studentów Katedry Archeologii
Uniwersytetu Łódzkiego pod kierunkiem dr. Leszka Wojdy.
Finansował WKZ we Wrocławiu. Pierwszy sezon badań. Grodzisko.